

دستور العمل و اوطالبانه برای مدیریت پایدار خاک

Published by arrangement with the
Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)
by the
Soil and Water Research Institute – Islamic Republic of Iran

منتشر شده با تنظیمات سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد (FAO)
توسط مؤسسه تحقیقات خاک و آب – جمهوری اسلامی ایران

۲۱۱ ۱۱۱ ۷

مدیریت

عنوان و نام پدیدآور	دستورالعمل داوطلبانه برای مدیریت پایدار خاک / مولفین سازمان جهانی غذا و کشاورزی (فائو)، نهاد مشارکت جهانی خاک؛ مترجمین کامبیز بازرگان، علیرضا زاده مبارک، بهنام رجب پور؛ ویراستار زهرا محمدی.
مشخصات نشر	کرج: موسسه تحقیقات خاک و آب، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۷ ص: مصور (رنگی).
شابک	978-622-6705-18-9
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی: Voluntary guidelines for sustainable soil management
موضوع	خاک -- مدیریت
موضوع	Soil management
موضوع	کشاورزی پایدار
موضوع	Sustainable agriculture
شناسه افزوده	بازرگان، کامبیز، ۱۳۵۳ - مترجم
شناسه افزوده	زاده مبارک، علیرضا، ۱۳۴۷ - مترجم
شناسه افزوده	رجب پور، بهنام، ۱۳۶۲ - مترجم
شناسه افزوده	سازمان خواربار و کشاورزی ملی متحد
شناسه افزوده	Food and Agriculture Organization of the United Nations
شناسه افزوده	مشارکت جهانی خاک
شناسه افزوده	Global Soil Partnership
شناسه افزوده	موسسه تحقیقات خاک و آب
شناسه افزوده	Soil & water research institute
رده بندی کنگره	۵۹۱ س۵
رده بندی دیویی	۶۳۳/۴ س۶
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۴۶۱ س۶

عنوان: دستورالعمل داوطلبانه برای مدیریت پایدار خاک

مترجمین: کامبیز بازرگان، علیرضا زاده مبارک و بهنام رجب پور

ناشر: موسسه تحقیقات خاک و آب (به سفارش معاونت آب و خاک)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات سنا

کارشناس انتشارات: زهرا محمدی

ویراستار: زهرا محمدی

صفحه آرا: سمانه پورمنصور

طراح جلد: سید هرمز سجادی

شمارگان: ۴۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۰۵-۱۸-۹

سال انتشار: ۱۳۹۹

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

این اثر با شماره ۵۷۵۷۰ در تاریخ ۹۹/۲/۳۰ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.

نشانی: کرج، میدان استاندارد، جاده مشکین دشت، بعد از رزکان نو، بلوار امام خمینی (ره)، موسسه

تحقیقات خاک و آب، کد پستی: ۳۱۷۷۹۹۳۵۴۵ - صندوق پستی: ۳۱۷۸۵-۳۱۱

تلفن: ۰۲۶-۳۶۲۰۱۹۰۰ دورنگار: ۰۲۶-۳۶۲۱۰۱۲۱

Website: www.swri.ir

Email: info@swri.ir

نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	پیش‌گفتار
۳.....	۱- مقدمه
۳.....	۱-۱- سابقه و مستندات
۵.....	۱-۲- اهداف
۵.....	۱-۳- سرشت و دامنه اثرگذاری دستورالعمل
۶.....	۱-۴- مخاطبان هدف
۶.....	۱-۵- تعریف مدیریت پایدار خاک
۸.....	۲- چالش‌های دستیابی به مدیریت پایدار خاک
۱۲.....	۳- دستورالعمل‌های مدیریت پایدار خاک
۱۲.....	۳-۱- به حداقل رساندن فرسایش خاک
۱۳.....	۳-۲- افزایش مقدار مواد آلی خاک
۱۵.....	۳-۳- تقویت تعادل و چرخه‌های عناصر غذایی در خاک
۱۷.....	۳-۴- پیشگیری، به حداقل رساندن و کاهش شور و قلیایی شدن خاک
۱۸.....	۳-۵- پیشگیری و به حداقل رساندن آلودگی خاک
۲۰.....	۳-۶- پیشگیری و به حداقل رساندن اسیدی شدن خاک
۲۰.....	۳-۷- حفظ و تقویت تنوع زیستی خاک
۲۱.....	۳-۸- به حداقل رساندن انسداد خاک
۲۲.....	۳-۹- پیشگیری و کاهش تراکم خاک
۲۳.....	۳-۱۰- بهبود مدیریت آب خاک
۲۶.....	۴- انتشار، استفاده و ارزیابی دستورالعمل

پیش‌گفتار

بشر در حال روبرو شدن با چالش‌های عظیمی در کشاورزی از قبیل: تغییر اقلیم، رشد سریع جمعیت جهان، گسترش شهرها، تغییرات فراوان در رژیم‌های غذایی و تخریب فزاینده خاک‌ها است.

در این تغییرات سریع جهان و با توجه به نیاز فوری به رفع گرسنگی و تضمین امنیت غذایی و تغذیه، درک لزوم مدیریت پایدار خاک و دستیابی به آن، هرگز تا این اندازه اهمیت نداشته است.

در حقیقت، نیاز به ترمیم خاک‌های تخریب شده و بهبود سلامتی آن‌ها از جمله اهداف توسعه پایدار است. اتفاق نظر گسترده‌ای پیرامون لزوم پیدایش تمامی توان نهفته خاک‌ها وجود دارد. با چنین کاری نه تنها از تولید غذا حمایت شده بلکه ذخیره و عرضه حجم زیادی از آب سالم، حفظ تنوع زیستی منطقه، ترسیب کربن و همچنین افزایش ترمیم‌پذیری در آب و هوا در حال تغییر اتفاق خواهد افتاد. برای رسیدن به این اهداف نیاز به انجام مدیریت پایدار خاک‌ها در سطح جهان است.

خاک‌ها زیربنای تولید غذا و برای بسیاری از خدمات زیست‌بومی ضروری هستند. تأثیر مدیریت پایدار خاک بر افزایش تولید غذا و بهبود ارزش تغذیه‌ای آن، سازگاری در برابر تغییرات اقلیمی و یا کاهش آن به اثبات رسیده است. از این‌رو حفاظت و مدیریت مسئولانه خاک‌ها برای رفع گرسنگی، ناامنی غذایی و سوءتغذیه، از محوری‌ترین وظایف سازمان جهانی غذا و کشاورزی است.

برای اطمینان از درک و شناخت بیشتر نقش بسیار زیاد خاک‌ها در کشاورزی و تولید غذا و همچنین خدمات حیاتی زیست‌بومی آن‌ها، شورای سازمان جهانی غذا و کشاورزی، در دسامبر ۲۰۱۲ نهاد «مشارکت جهانی خاک»^۱ را که برپایه داوطلبانی است که خواهان ترویج و اجرای مدیریت پایدار خاک در همه سطوح (محلی تا جهانی) هستند را تأسیس کرد. از آن زمان تاکنون، نهاد مشارکت جهانی خاک هدایت فعالیت‌های هدفمند یک پویش قوی برای تقویت مدیریت پایدار خاک را به عهده داشته است.

^۱ Global Soil Partnership

در پرتو نهاد مشارکت جهانی خاک، منشور جهانی خاک که شامل سیاست‌های کلیدی و راهنما برای حرکت به سوی اجرای مدیریت پایدار خاک است، در سال ۲۰۱۵ با در نظر گرفتن سیاست‌های کلان و توسعه‌های علمی در طی سه دهه گذشته، بازنگری شد. به همین ترتیب دستورالعمل داوطلبانه مدیریت پایدار خاک نیز در دسامبر ۲۰۱۶ و در نشست صد و پنجاه و پنج شورای سازمان جهانی غذا و کشاورزی تأیید شد که از شیوه تشریح بیشتر سیاست‌ها و روش‌های مدیریت پایدار خاک، منشور جهانی خاک را در گرفتن سیاست‌ها و تصمیم‌سازی‌های مناسب تکمیل می‌کند.

انتظار دارم که این دستورالعمل سبب راهنمایی کارورزان و باعث افزایش چشم‌گیر مناطق زیر پوشش مدیریت پایدار خاک در جهان شود. همچنین از تلاش و همکاری‌های گسترده‌ای که سبب تهیه و توسعه این دستورالعمل شده است، قدردانی می‌کنم. سازمان جهانی غذا و کشاورزی، از توجه همه دست‌اندرکاران قدردانی کرده و آمادگی خود را برای ادامه حمایت از اعضاء در اجرای سیاست‌ها و فعالیت‌های تأثیرگذار بر سلامت خاک اعلام می‌نماید.

جوز گرازیانو داسیلوا

مدیر کل سازمان جهانی غذا و کشاورزی